

Motorfordonspooler – på väg mot ökad delning av motorfordon (SOU 2020:22)

Kommittén för teknologisk innovation och etik (Komet) har regeringens uppdrag att, med en tvärsektoriell ansats, främja policyutveckling som bidrar till att skapa goda förutsättningar för såväl stärkt konkurrenskraft som ett inkluderande, tryggt, säkert och effektivt nyttjande av nya lösningar, applikationer och tjänster i samhället. Komet ska bland annat verka för ökat samarbete i syfte att påskynda arbetet med policyutveckling inom vissa utpekade, prioriterade områden såsom näringslivets klimatomställning och digitala strukturomvandling.

Komet har getts möjlighet att yttra sig över rubricerat betänkande från Bilpoolsutredningen.

Utifrån Komets uppdrag, och utan att ta ställning till de specifika utredningsförslagen, lämnas några övergripande kommentarer.

Digitaliseringen och nya tekniska lösningar har förenklats för individer och företag att samäga eller hyra ut föremål, exempelvis fordon, för ett resurs-effektivt nyttjande. Tekniken och den ökade efterfrågan av sådana tjänster har varit gynnsam för framväxten av nya affärsmodeller och smarta, innovativa marknader, som har potential till ytterligare tillväxt, sysselsättning och en mer miljövänlig samhällsekonomi. Utvecklingen bör stimuleras.

Det är angeläget att även regeländringar genomförs, om sådana behov bedöms föreligga. Som Verket för innovationssystem anför i sitt remissvar är det i så fall viktigt att reglerna är framtidssäkrade och tar höjd för ytterligare teknikutveckling (remissvar, 2021-05-26, diarienummer 2021-01311).

Komet ställer sig således positiv till åtgärder som kan främja användning av bil-, motorcykel-, och mopedpooltjänster med det övergripande målet att stimulera till en cirkulär ekonomi med mer resurseffektiva persontransporter. Vid sidan av de åtgärder som behandlas av Bilpoolsutredningen bör andra satsningar övervägas. Exempelvis behöver en laddningsinfrastruktur, i takt med att den stärks generellt, planeras för bilpooler.

För att nå kort- och långsiktiga utsläppsmål är hållbara mobilitetslösningar av central betydelse, inte bara i storstäder utan också på landsbygder. Det är samtidigt viktigt att ha i åtanke att ett alltför stort fokus på utsläppsminskningar riskerar att styrmedel och resurser för åtgärder som passar olika landsbygders speciella förutsättningar bortpriorteras till förmån för insatser riktade mot städer, vilket skapar eller förstärker ojämlikheter i transportsystemet.

En utmaning för kommersiella bilpooltjänster är att befintliga affärsmodeller inte är ekonomiskt hållbara på vissa landsbygder, främst på grund av begränsat kundunderlag och större geografiska avstånd än i storstäder. Däremot tyder nationella och internationella erfarenheter på att det finns förutsättningar för ökad användning av bilpooltjänster i peer-to-peer segmentet, dvs. transaktioner mellan privatpersoner.

Bilpoolsutredningen framhåller visserligen vikten av att beakta bilpooltjänsternas utvecklingspotential på landsbygden vid utformningen av den föreslagna legaldefinitionen av motorfordonspool så att den har ett nationellt perspektiv. Likväl omfattas inte peer-to-peer-bilpooler av förslagen (vilka lämnats utifrån utredningens tolkning av sitt uppdrag). Följdaktligen bedömer utredningen att åtgärderna väntas i första hand öka antalet delningsfordon i större och mindre städer, och att små orter och landsbygden inte påverkas.

Komet önskar framhålla betydelsen av att nya tjänster och affärsmodeller som har potential att lösa eller minska vår tids samhällsproblem snabbt kan komma till ansvarsfull användning. Lika viktigt är att säkerställa att boende i hela landet får ta del av nyttorna av all teknikutveckling i miljömässigt och socialt hållbar riktning. Möjligheter och idéer bör inte onödigt begränsas i utformningen av ny eller ädrad reglering.

Icke desto mindre kan det ibland finnas anledning att mer stegvist utarbeta regelverk. När det gäller privat bildelning eller hybridtjänster, dvs privata

fordon som kompletterar fordonsflottan hos en kommersiell aktör, torde det krävas att förutsättningar för och effekter av dessa modeller utreds på ett mer ingående sätt än vad som är fallet med kommersiella bilpoolstjänster. En sådan utredning är dock angelägen så att förslag kan lämnas om åtgärder för att stimulera den spirande utvecklingen på landsbygden. Utöver satsningar på infrastruktur och kollektivtrafiktjänster, kan det handla om att ge stöd och incitament för småskaliga lösningar och förbättra samverkan mellan det offentliga och privata, exempelvis att en kommun tar initiativ till att organisera en kooperativ bilpool och står för en digital bokningstjänst.

Som redovisas av Bilpoolsutredningen förekommer forskning och försök beträffande utveckling och införande av konceptet mobilitet som en tjänst (MaaS). Med konceptet avses möjligheten att kombinera olika transportmedel till en tjänst, där kollektivtrafiken utgör ryggraden och kopplas ihop med bland annat bilpooler och lånecyklar etc.

Pilot- och demonstrationsprojekt beträffande MaaS pågår inte bara i storstäder utan också på landsbygden och i mindre tätorter. Komet, som generellt förepräkar försök som arbetsmetod för ett snabbare och mer flexibelt förändrings- och utvecklingsarbete, vill undertryka vikten av att pågående och nya försök på detta område, också i regulatoriskt syfte, tillförs nödvändiga resurser. Liksom att erfarenheter och lärdomar av försöken tas till vara för att skyndsamt vidta fler främjandeåtgärder för mer resurseffektiva persontransporter.

Sammanfattningsvis finns det behov av ytterligare åtgärder, men Komet anser att Bilpoolsutredningen på ett bra sätt beskriver behovet av att öka delningen av motorfordon för att Sverige som nation ska kunna nå de klimat- och transportpolitiska målen.

Jon Simonsson

Kommittéordförande